

31.01.2024

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

**GÜNLÜK BASIN
ÖZETLERİ**

**31 Ocak 2024
Çarşamba**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

31 Ocak 2024 Çarşamba

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ ÜYELİĞİNE SEÇME KARARI

— Anayasa Mahkemesi Üyeliğine, Danıştay Üyesi Yılmaz AKÇİL’in Seçilmesi Hakkında Karar (Karar: 2024/25)

YÖNETMELİKLER

— Trafik İdari Para Cezası Karar Tutanaklarının Düzenlenmesinde, Tahsilinde ve Takibinde Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

— Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

— Yükseköğretim Kurumlarında Döner Sermaye Gelirlerinden Yapılacak Ek Ödemenin Dağıtılmasında Uygulanacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

TEBLİĞLER

— 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu Gereğince; İşkollarındaki İşçi Sayıları ve Sendikaların Üye Sayılarına İlişkin 2024 Ocak Ayı İstatistikleri Hakkında Tebliğ

— Korunması Gerekli Kültür Varlıklarının Onarımları ve Restorasyonları ile Çevre Düzenlemesine İlişkin Mal ve Hizmet Alımlarına Dair Usul ve Esaslar Kapsamındaki Parasal Limitlerin Güncellenmesi Hakkında Tebliğ (No: 2024/1)

— Taşınmaz Kültür Varlıklarına Yardım Sağlanmasına Dair Yönetmelik Kapsamındaki Parasal Limitlerin Güncellenmesi Hakkında Tebliğ (No: 2024/2)

— Yemekpay Elektronik Para ve Ödeme Hizmetleri A.Ş.’ye Elektronik Para Kuruluşu Olarak Faaliyet Göstermek Üzere Faaliyet İzni Verilmesine İlişkin Karar

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

— Anayasa Mahkemesinin 21/12/2023 Tarihli ve 2021/14222 Başvuru Numaralı Kararı

— Anayasa Mahkemesinin 20/12/2023 Tarihli ve 2021/36970 Başvuru Numaralı Kararı

— Anayasa Mahkemesinin 20/12/2023 Tarihli ve 2021/61944 Başvuru Numaralı Kararı

DANIŞTAY KARARI

— Danıştay Onuncu Dairesine Ait Karar

Un sektörü atıl kapasiteyi harekete geçirecek

TUSAF Başkanı Haluk Tezcan, buğday üretim miktarının artış göstermesi ve un ihracatında yeni pazarların oluşmasıyla atıl durumda bulunan 15 milyon tonluk kapasitenin harekete geçeceğini söyledi. Türkiye, yıllık 30 milyon ton un üretim kapasitesinin yüzde 50'sini kullanıyor.

Mehmet Hanifi GÜLEL

Toplam 30 milyon tonluk üretim kapasitesiyle dünyada ilk sıralarda yer alan Türkiye un sanayi, ancak kapasitenin sadece yüzde 50'sini kullanıyor. Sektör, yeni dönemde buğday üretim miktarının artış göstermesi ve ihracatta yeni pazarların oluşmasıyla atıl kapasiteyi doldurmayı hedefliyor.

2023'ü 3 milyon 600 bin tonun üzerinde ihracatla kapatan sektör, global un ihracatın da yüzde 30'unu tek başına yaptı. Türkiye un sektörünün 9 yıldır dünya un ihracatı liderliğini sürdürdüğünü belirten Un Sanayicileri Federasyonu (TUSAF) Yönetim Kurulu Başkanı Haluk Tezcan, "Ülkemizde son 10 yılda buğday ekim alanlarında daralmalar yaşanmıştı.

Ancak son yıllarda üretim alanlarında verimin artması ile buğdayın stratejik ürün olarak belirlenmesi ve desteklerin artırılmasıyla üretim ciddi bir ivme kazandırıldı. 2021 sezonunda yaşanan kuraklık sebebiyle 17 milyon tona düşen buğday üretim miktarımız, son 2 yıldır verilen desteklemeler ve geçen sezon yaşanan yağışlar ile son 6 yılın en yüksek üretim rakamı olan 22 milyon tona ulaştı" dedi.

Şu ana kadar yağışlarda sorun yok

Üretimde özellikle mısır ve arpadan buğdaya daha fazla yöneliş olduğunu dile getiren Tezcan, “2023 yılının Mart ayına kadar son 60 yılın en kurak dönemini geçirdik. Ancak nisan ayında gelen yağışlarla rekolte beklentilerimiz arttı ve 22 milyon ton rakamına ulaştık.

2024 sezonunda da bu üretim artış eğiliminin devam edeceğini bekliyoruz. Ancak iklim değişikliği ile gelen ciddi bir kuraklık sorunu var. Kuraklık ve aşırı sıcaklar artık tarım ve gıdada en önemli risklerin başında geliyor. Bu risklerle tüm dünya gibi biz de mücadele ediyoruz. 2023/24 ekim sezonunu tamamlayan üreticilerimiz, şu an için yağışlardan memnun. Bizler de heyecanla yeni hasat sezonunu bekliyoruz” diye konuştu.

Türkiye’nin dünya un ihracatının yaklaşık yüzde 30’unu gerçekleştirdiğine dikkat çeken Tezcan, sektörün ihracatta talebi arttırmakta zorlandığını ifade etti. İhracatta bir önceki yılın aynı dönemine göre son çeyrekte değer bazında yüzde 20’nin üzerinde bir artış yaşandığını bildiren Tezcan, “Son 5 yıldır aşağı eğilimde devam eden ihracatımız, 22/23 sezonun da tekrar 3 milyon tonun üzerine çıkmış durumda ve 23/24 sezonunda 4 milyon bandını zorlamasını bekliyoruz.

En büyük ihracat pazarımız uzun yıllardır açık ara Irak. 2022 ve 2023 sezonu karşılaştırıldığında, Sudan ve Sri Lanka gibi pazarlarda da ciddi artış yaşanıyor. 2024 sezonunda sektör olarak yeni pazarlara yol alacağız” ifadelerini kullandı. Sektörün temel sorunlarının atıl kapasite yanında finansmana ulaşım, kaliteli hammadde bulamama ve kalifiye personel olduğunu anlatan Tezcan, tarımda planlı üretim modelinin küçük üreticileri cesaretlendirilip üretimin yanı sıra verimliliği de artıracığını kaydetti.

Tezcan, “Böylece kalitenin öne çıkarılmasıyla hem üreticileri hem de gezegeni gözetken sürdürülebilir bir tarım modeli oluşturulması yolumuzu aydınlatacak ve kendi buğdayımızla ihracat şampiyonu olmamızın önünü açacak. Kalifiye personel sorunumuzu özel sektör, kamu ve STK iş birlikleriyle yeni oluşum ve destekler ile aşabileceğimize inanıyorum” yorumunu yaptı.

Değirmen teknolojisindeki gelişim ihracata yaradı

Sektörün teknolojik gelişmeleri yakından takip etmesinin Türkiye’nin dünya un ihracatında zirvede olmasını sağladığını vurgulayan Haluk Tezcan, Türkiye değirmen sanayisinin değişen ve gelişen teknolojiyi çok iyi takip ettiğini belirtti. Diğer yandan da yeşil mutabakat kapsamında önümüzdeki sezonlarda kaliteyi koruyup verimi yükseltmeye ve karbon ayak izini sıfırlamaya yönelik çalışmalara hız kazandırdıklarını anlatan Tezcan, “Bu dönüşümle katma değerli ürünlerin üretimi ve çeşitliliği gittikçe artıyor.

31.01.2024

Türkiye un sanayisi olarak yapmış olduğumuz çalışmalar sayesinde her ülkeye ve talebe göre reçete bazlı ürün üreterek ihracatımızı gerçekleştiriyor, her ülkenin damak tadına göre katma değeri yüksek ürün hazırlayarak, Türk ununu dünya sofralarına sunuyoruz. Sektör olarak dünya pazarındaki liderliğimizi sürdürüyoruz” dedi.

TÜRK-İŞ duyurdu: Yoksulluk sınırı 49 bin TL'yi aştı

Son dakika haberi... TÜRK-İŞ Ocak 2024 açlık ve yoksulluk sınırı araştırmasının sonuçlarını yayımladı. TÜRK-İŞ araştırmasına göre ocak ayında açlık sınırı 15 bin, yoksulluk sınırı 49 bin lirayı aştı.

TÜRK-İŞ, açlık ve yoksulluk sınırı araştırmasının ocak ayı sonuçlarını açıkladı.

2024 yılının ilk aylık sonuçlarına göre Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı (açlık sınırı) 15.048,89 TL'ye yükseldi.

Gıda harcaması ile giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer aylık harcamalarının toplam tutarı ise (yoksulluk sınırı) 49.019,19 TL'ye çıktı.

Bekâr bir çalışanın yaşama maliyeti de aylık 19.630,40 TL'ye yükseldi.

TÜRK-İŞ'in verilerine göre gıda fiyatlarında yükseliş devam etti.

Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin gıda için yapması gereken asgari harcama tutarındaki artış bir önceki aya göre yüzde 4,27 oranında gerçekleşti.

Son on iki ay itibariyle değişim oranı yüzde 69,76 oldu. On iki aylık ortalamalara göre değişim oranı ise yüzde 79,44 olarak hesaplandı.

Zeytinyağının litre fiyatı 30 lira arttı

Araştırmaya göre, et fiyatlarındaki artış bu ayda da devam etti. En yüksek artış balık fiyatlarında görüldü. Ortalama balık fiyatlarında 32 liralık artış yaşandı. Hamsinin kilogram fiyatı 120 liraya kadar yükseldi.

Yumurta adet fiyatında ufak bir artış oldu. Fiyatı geçen aya göre 5 lira artan tavuk, kilogram fiyatı ortalama 77 liradan raflarda yer aldı.

Ocak ayında ekmek fiyatı arttı ve Ankara'da 200 gramlık ekmeğin fiyatı 8 liraya yükseldi.

Kuru baklagiller grubunda en yüksek artış yeşil mercimekte görüldü. Yeşil mercimeğin kilogram fiyatı 86 liraya çıktı.

Ortalama sebze kilogram fiyatı 34,34 lira, ortalama meyve kilogram fiyatı ise 34,25 lira olarak hesaplandı.

Zeytinyağı litre fiyatında ortalama 30 liralık artış oldu. Zeytinyağının litresi ortalama 330 liradan satılmaya başlandı. Aynı şekilde, zeytin fiyatlarında görülen 17 liralık artış ile siyah zeytin ortalama 225 lira, yeşil zeytin ortalama 190 liradan market raflarında yer aldı.

Halkbank, kadın girişimciye 53 milyar TL destek sağladı

Genel Müdür Arslan: Kuracağımız Üreten Kadınlar Değişken Fonu ile kadın dostu şirketleri teşvik edeceğiz.

Halkbank Genel Müdürü Osman Arslan, kadın girişimciliğini desteklemek için 2021’de hayata geçirdikleri Kadın Girişimci Kredi Destek Paketi’yle 215 bin kadın girişimciye ulaşarak 53 milyar liralık finansal destek sunduklarını kaydetti.

Halkbank, kadın ve genç girişimcileri, Türkiye’ye değer katan, alanında önemli başarılarla imza atmış liderler ile buluşturduğu “Vizyon Buluşmaları” toplantılarına “Kadın Liderler ve Girişimciler” ile başladı. Vizyon Buluşmaları, bugün “Dijital Gelecekte Genç Girişimciler” toplantısı ile son bulacak.

Dünkü toplantıda konuşan Halkbank Genel Müdürü Osman Arslan, “2021’de kadın girişimciliğini desteklemek için hayata geçirdiğimiz Kadın Girişimci Kredi Destek Paketiyle bugüne kadar farklı meslek gruplarından 215 bin kadın girişimciye ulaşarak 53 milyar liralık finansal destek sunduk.

Başarı hikayelerine ortak olduğumuz, ülkemiz için üretim ve istihdam sağlayan kadın girişimci müşteri sayımızı 2024 yılı sonuna kadar 250 bine çıkarmayı hedefliyoruz” şeklinde konuştu. Osman Arslan, Türkiye’de kadınların kullandığı her iki ticari krediden birinde Halkbank’ın imzasının bulunduğu bilgisini paylaştı.

Bankalarında kadın girişimci kredisi bulunan 107 bin müşterinin katılımı ile 2023 Ekim’de bir anket gerçekleştirdiklerini aktaran Arslan, “Bankamızdan finansal ürün

kullanarak bir şehri büyüten, geliştiren ve üretimini artıran müşterilerimizin yüzde 45'inde kredi kullanımından kaynaklı ciro artışı olduğunu ve bu müşterilerin ortalama ciro artışlarının yüzde 66'ya ulaştığını tespit ettik. Ayrıca kadın girişimcilerimizin bankamızdan kullandıkları kredilerini de ihracat cirolarında yıllık ortalama yüzde 56 artış kaybettiğini gördük. Böylelikle ülkemizin kalkınma hamlesine de destek olduk.” diye konuştu.

“Kadın girişimci kredilerinin yüzde 50'sini finanse ediyoruz”

Halkbank Genel Müdürü Arslan, ciroyla birlikte istihdamın da arttığını dile getirerek, müşterilerinin kredi kullanımları sonrasında 75 bin kişiye ilave istihdam sağladığını gözlemlediklerini vurguladı. Arslan, “Bununla beraber ankete katılan kadın girişimcilerin çalışanlarının yüzde 58'inin de kadın olması bizi son derece memnun etti. Halkbank olarak sektörde kullanılan kadın girişimci kredilerinin yüzde 50'sini finanse ediyor olsak da ülkemizde yüzde 14 olan kadın girişimcilik oranının dünya ortalaması olan yüzde 35 seviyesine çıkarmak, kadın girişimciliği kültürünün gelişmesine ve toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı projeler geliştirmek için var gücümüzle çalışmaya devam edeceğiz” dedi.

“ÜRETEN KADINLAR DEĞİŞKEN FONU'NU HAYATA GEÇİRECEĞİZ”

Osman Arslan, projelerine yenilerini eklemeye devam edeceklerini aktararak, Üreten Kadınlar Değişken Fonu'nu hayata geçirmek üzere çalışmalara başladıklarını ifade etti. Arslan, söz konusu fonun yüzde 80'ini Borsa İstanbul'da işlem gören ve kadınların istihdam ve yönetiminde söz sahibi olmalarını destekleyen yerli şirketlerin hisse senetleri, ihraç ettikleri borçlanma araçları ve kira sertifikalarının oluşturacağını belirterek, şu ifadeleri kullandı: “Bu fon ile kadın dostu şirketlerin teşvik edilmesi ve güçlenmesi amaçlanıyor. Bununla beraber İhracatta Kadın İzi projemiz ile kadın girişimcilerimizin ihracat yapabilmelerine yönelik bir eğitim programıyla başlayacağız. Eğitim ve mentörlük hizmeti sunacağımız projemiz kapsamında e-ticarete giriş, e-ticaret sitesinin kurulumu, yurt içi ve yurt dışı pazar yerlerinde satış gibi konularda eğitimler düzenleyip daha önce ihracat yapmamış kadın girişimcilerimizin pazar yeri entegrasyonlarını sağlayarak ilk ihracatlarına vesile olmayı hedefliyoruz. Ayrıca önümüzdeki dönemde kadın girişimci ekosisteminin gelişmesi için yeni ve avantajlı finansal ürünlerimizi desteklerimize devam edeceğiz.”

Bankalardan 2023'te 603 milyar TL kar

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) verilerine göre, Türk bankacılık sektörünün aktif büyüklüğü, Aralık 2023 döneminde 2022 sonuna kıyasla yüzde 63,9 artarak 23 trilyon 519 milyar liraya yükseldi. Aralık 2023 döneminde sektörün dönem net karı 603 milyar 634 milyon lira, sermaye yeterliliği standart oranı yüzde 18,85 seviyesinde gerçekleşti.

BDDK tarafından Aralık 2023 dönemine ilişkin "Türk Bankacılık Sektörünün Konsolide Olmayan Ana Göstergeleri" raporu yayımlandı.

Rapora göre, aralıkta bankacılık sektörünün aktif büyüklüğü 23 trilyon 519 milyar 337 milyon lira düzeyinde gerçekleşti. Sektörün aktif toplamı 2022 sonuna göre 9 trilyon 171 milyar 947 milyon lira artış kaydederken, bunun oransal karşılığı yüzde 63,9 oldu.

Sektörün en büyük aktif kalemi olan krediler 2022 sonuna göre yüzde 54 artarak 11 trilyon 677 milyar 135 milyon liraya, menkul değerler toplamı da yüzde 67,4 yükselerek 3 trilyon 969 milyar 830 milyon liraya çıktı. Bu dönemde kredilerin takibe dönüşüm oranı da yüzde 1,6 seviyesinde gerçekleşti.

Bankaların kaynakları içinde en büyük fon kaynağı durumunda olan mevduat, 2022 sonuna göre yüzde 67,6 artarak 14 trilyon 851 milyar 970 milyon liraya yükseldi.

Aynı dönemde öz kaynak toplamı yüzde 50,9 artışla 2 trilyon 121 milyar 581 milyon liraya ulaştı.

Aralık 2023 döneminde sektörün dönem net karı 603 milyar 634 milyon lira, sermaye yeterliliği standart oranı yüzde 18,85 seviyesinde gerçekleşti.

Orta sınıf eriyor

Gelir dağılımı eşitsizliğinin ölçütlerinden Gini katsayısı, 2023 verisinde 0,433'e çıkarak serinin en yüksek değerine ulaştı. Türkiye'nin gelir dağılımındaki bozulma, özellikle son iki yılda derinleşti.

MEHMET KAYA/ ANKARA

TÜİK'in açıkladığı gelir dağılımı istatistikleri, Türkiye'de gelir adaletsizliğinin, uzun yılların rekor seviyesine ulaştığına işaret etti. Sıfıra yaklaştıkça gelir eşitsizliğinin azaldığını gösteren Gini katsayısı, 2014 verisinde gördüğü en düşük seviye olan 0,391'den, referans yılı 2022 yılı olan 2023 verisinde 0,433'e yükselerek 2006 bazlı serinin en adaletsiz gelir dağılımına işaret etti. Gelir adaletsizliğinde sert bozulmanın özellikle son iki yılda yaşanması dikkat çekti. En varlıklı yüzde 20'nin gelirden aldığı pay yüzde 50'ye yaklaştı. Dilimler küçüldükçe, gelir dağılımının daha da bozulduğu dikkat çekti. Yüzde 5'lik gruplar itibarıyla yıllık hanehalkı kullanılabilir gelirinin dağılımında son iki yılda sadece en varlıklı grubun payında artış yaşanırken, kalan yüzde 95'in gelirden aldığı payda düşüş yaşandı. En yüksek yüzde 5'lik gelir grubunun payı, son 10 yılda ise en düşük yüzde 5'in gelirine göre 11,6 kat artarak 31 katına yükseldi.

Hanehalkı kullanılabilir gelire göre sıralı yüzde 20'lik gruplar itibarıyla yıllık hanehalkı kullanılabilir gelirin dağılımı, 2016-2023		En düşük %20	2. %20	3. %20	4. %20	En yüksek %20
2016		6,3	10,6	15,2	21,6	46,3
2017		6,3	10,6	15,1	21,4	46,7
2018		6,1	10,5	15,1	21,5	46,8
2019		6,5	11,0	15,5	21,7	45,4
2020		6,0	10,7	15,2	21,6	46,5
2021		6,4	10,9	15,3	21,5	45,9
2022		6,1	10,4	14,8	21,1	47,6
2023		5,4	9,7	14,4	20,8	49,7

TÜİK gelir dağılımı endeksine göre, nüfusun yüzde 20'lik gruplarına göre gelirden aldığı pay içinde en zengin yüzde 20'nin payı önceki yıla göre 1,8 puan artarak yüzde 49,8'e ulaştı. Bu oran, nüfusun en zengin yüzde 20'sinin, kalan yüzde 80'i kadar gelir elde ettiği anlamına geliyor.

TÜİK verilerinde, en zengin yüzde 20'nin payının 2019 hariç tüm yıllarda arttığı ve gözleniyor. 2023 nüfusuna göre Türkiye'deki 16,6 milyon kişi, geriye kalan 68,7 milyon kişi kadar gelir elde ediyor. Yüzde 10'luk verilere bakıldığında ise yaklaşık 8,3 milyon kişi, toplam gelirin yaklaşık çeyreğini (yüzde 24,3'ünü elde ediyor. Kalan yüzde 75'i 77 milyon kişi paylaşıyor.

TÜİK gelir dağılımı anketi bir önceki yıldaki gelir seviyelerini ölçüyor. Dolayısıyla 2023 verileri 2022'deki geliri düzeyini gösteriyor. 2023 yılındaki yüksek enflasyonun etkisiyle gelir dağılımındaki bozulmanın artma ihtimali yüksek. Emekli maaşları ile asgari ücrete yapılan zamların bu bozucu etkiyi ne kadar giderilebildiği gelecek yıl açıklanacak verilerde görülecek.

Hanehalkı kullanılabilir gelire göre sıralı yüzde 10'luk gruplar itibarıyla yıllık hanehalkı kullanılabilir gelirin dağılımı, 2006-2023

	İlk %10	2. %10	3. %10	4. %10	5. %10	6. %10	7. %10	8. %10	9. %10	10. %10
2006	2,1	3,6	4,7	5,8	6,9	8,3	9,9	12,2	15,9	30,6
2007	2,5	3,9	4,9	6,0	7,1	8,3	9,9	11,9	15,4	30,1
2008	2,5	3,9	4,9	5,9	7,1	8,3	9,9	12,1	15,7	29,6
2009	2,3	3,8	4,9	5,9	7,0	8,3	9,9	12,0	15,6	30,4
2010	2,5	4,0	5,0	6,1	7,2	8,4	9,9	12,0	15,3	29,5
2011	2,5	4,0	5,0	6,0	7,1	8,4	9,9	12,0	15,4	29,8
2012	2,5	4,0	5,0	6,0	7,1	8,4	10,0	12,0	15,4	29,6
2013	2,5	4,0	5,0	5,9	7,1	8,4	9,9	12,0	15,6	29,7
2014	2,5	4,0	5,0	6,0	7,2	8,4	10,0	12,2	15,8	28,9
2015	2,4	3,9	4,9	6,0	7,1	8,4	10,0	12,0	15,8	29,5
2016	2,4	3,9	4,8	5,8	7,0	8,2	9,8	11,8	15,5	30,8
2017	2,4	3,9	4,8	5,8	6,9	8,2	9,7	11,7	15,2	31,4
2018	2,3	3,8	4,8	5,8	6,9	8,2	9,7	11,8	15,1	31,6
2019	2,4	4,0	5,0	6,0	7,1	8,4	9,9	11,8	15,1	30,4
2020	2,1	3,9	4,9	5,8	7,0	8,3	9,8	11,8	15,1	31,4
2021	2,4	4,0	5,0	5,9	7,0	8,3	9,7	11,8	15,1	30,8
2022	2,3	3,8	4,7	5,7	6,8	8,0	9,5	11,6	14,9	32,7
2023	2,1	3,3	4,3	5,4	6,6	7,8	9,3	11,4	15,1	34,6

Gini katsayısı 10 yılda %10 bozuldu

Gelir dağılımındaki bozulmayı gösteren gini katsayısı, önceki yıla göre artışını sürdürerek, 0,433 oldu. Gini katsayısı, gelir dağılımını ölçmek amacıyla oluşturulan

endekslere dayanıyor. Bu katsayı 0 ile 1 arasında değer alıyor. Sıfıra yaklaştıkça gelir dağılımının iyileştiği, 1'e yaklaştıkça bozulduğu sonucuna varılıyor. Gini katsayısı 2013'te 0,391 iken 2022 itibariyle 0,433'e yükseldi. 2019'daki kısa süreli iyileşme hariç, 2013-2022 arasındaki tüm dönemlerde gelir dağılımının bozulması dikkat çekti. Gini katsayısı 2013'e kıyasla yüzde 10,7 daha bozulmuş durumda.

OECD ülkeleri Gini katsayısı

Kosta Rika	0.472	Yeni Zelanda	0.320	Norveç	0.285
Şili	0.448	İspanya	0.320	Lüksemburg	0.284
Meksika	0.420	İsviçre	0.320	Avusturya	0.281
Türkiye	0.403	Avustralya	0.318	Macaristan	0.278
ABD	0.395	Portekiz	0.313	Finlandiya	0.273
Litvanya	0.366	Yunanistan	0.312	Danimarka	0.268
Birleşik Krallık	0.354	Almanya	0.303	Polonya	0.261
Letonya	0.343	Fransa	0.298	Belçika	0.256
İsrail	0.340	Hollanda	0.297	Çekya	0.255
Kore	0.333	Kanada	0.292	Slovenya	0.242
İtalya	0.330	İrlanda	0.291	Slovak	
Estonya	0.321	İsveç	0.286	Cumhuriyeti	0.217

En yüksek gelir düzeyindekiler daha zengin hale gelirken, en düşük geliri elde eden yüzde 20'lik nüfusun payında azalma görüldü. Salgın yılı olan 2020 haricinde yüzde 6'lar dolayında olan ve ara ara yıllık bazda payı artan en düşük gelirdeki yüzde 20'lik grubun, 2023 döneminde gelirden aldığı payın yüzde 5,9'una indiği gözlemlendi.

Nüfusun yüzde 20'lik gruplar yanında, yüzde 5'lik dilimlere ayrıldığı hesaplamada da, Türkiye'nin nüfusunun yüzde 5'inin, tüm gelirlerin yüzde 24,3'ünü aldığı hesaplandı. Türkiye'deki tüm gelirin dörtte biri nüfusun yüzde 5'i tarafından elde ediliyor. Bu grubun gelir payı 2006'da yüzde 20, 2013'te yüzde 19,1 düzeyindeydi. Yüzde 5'lik grubun gelirden aldığı payın son dönemde hızlı artışı dikkat çekti. 2019 yılında yüzde 20,4 olan en zengin yüzde 5'in payının 4 yılda 4 puan artış sağlaması dikkat çekti.

Buna karşılık en fakir grubu oluşturan yüzde 5'lik nüfus ise daha da fakirleşti. Bu grubun gelir payı 0,8 seviyesindeydi. Devam eden yıllarda da yüzde 1'ler düzeyinde kaldı. Ancak salgın ve enflasyonun birlikte seyrettiği 2019'dan itibaren gelir kaybı arttı ve 2020'de 0,7'ye geriledi. 2023 döneminde ise 0,8'e düştü.

Hane gelirleri enflasyon kadar arttı

TÜİK verilerinde, hanelere giren toplam geliri gösteren yıllık ortalama hanehalkı kullanılabilir gelirinin 2023 döneminde önceki yıla göre yüzde 70,7 oranında artarak 167 bin 983 TL olduğu belirtildi. Enflasyon 2022'de yüzde 64,27 olarak ölçülmüştü.

TÜİK'in, çocuk-yetişkin ayrımına göre harcama farklılıklarını da dikkate alarak hesapladığı gelire göre ise hanelerdeki kişilerin geliri 2023 döneminde önceki yıla

göre yüzde 72,3 oranında artarak 83 bin 808 TL oldu. Gelir dağılımı istatistiklerde tutarlar enflasyon etkisi dikkate alınmadan hesaplanıyor.

Geliri en az artan ücretliler oldu

Yıllık ortalama esas iş gelirleri sırasıyla işverenlerde 408 bin 174 TL, kendi hesabına çalışanlarda 115 bin 622 TL, ücretli maaşlılarda 102 bin 821 TL ve yevmiyelilerde 53 bin 334 TL olarak hesaplandı. En yüksek artış %108,1 ile yevmiyelilerde, en düşük artış ise %80,7 ile ücretli maaşlılarda oldu.

TÜİK verilerine göre 15-64 yaş grubunda, 2022 döneminde işsiz olanların yüzde 42,4'ü iş buldu. Ancak işsiz olanların yüzde 15,2'si iş aramaktan vaz geçme ya da başka nedenlerle işgücü dışına çıktılar. Çalışanların yüzde 90,5'i çalışmaya devam etti, yüzde 3,3'ü işini kaybetti. Yüzde 6,2'si de işgücü dışına çıktı. İşgücüne katılmayanların yüzde 89,9'u yine işgücü dışında kaldı. Bunlardan yüzde 7,2'si çalışmaya başladı, yüzde 2,9'u da işgücüne katıldı ancak iş bulamadı.

Fakirleşenler, zenginleşenlerden fazla

TÜİK verileri içinde, gelirleri azalan ya da artanlara yönelik de analiz bulunuyor. Analiz, yüzde 10'luk gelir gruplarıyla yapılıyor. Buna göre en zengin grupta yer alanların yüzde 66,5'i durumunu korumayı başardı. En fakir gruptakilerin ise durumunu korumayı başaranlar yüzde 49,2 oldu. Diğer yandan daha önce en zengin grupta yer alıp da gelirleri azaldığı için bir veya daha fazla grup aşağıya gidenlerin oranı yüzde 33,5 düzeyinde oluştu. En alt grupta olup da gelirlerini artıranların oranı ise 50,8 düzeyinde ölçüldü. Üst gelir grubu olarak nitelenebilecek, 6-10. Gruptakilerin geneline bakıldığında, durumunu koruyan ve iyileştirenlerin genel oranının, daha alt gelir gruplarında olanlardan daha yüksek olması da dikkat çekti.

Sosyal yardımlar çıktığında tablo vahim

TÜİK verilerine göre, sosyal yardımlar ile emekli ve dul maaşları gibi sosyal desteklerin olmadığı bir ortamda, ücret ve diğer gelirler gibi ana gelir kalemlerinin hesaplandığı gelir dağılımının daha bozuk olması dikkat çekti. Bu sonuçlar, gelir dağılımındaki bozukluğun sosyal yardımlarla sınırlı bir oranda iyileştirilebildiğini gösterdi. Devletin prim veya hizmet vb. karşılığı olmayan, vatandaşların yararına yaptığı tüm harcamaları kapsayan sosyal yardımlar çıkarıldığında gini endeksi 0,520 olarak ölçüldü. Bir önceki yıl gini katsayısı 0,487 düzeyindeydi. Bu kapsamdaki bozulmanın 2013'ten bu yana düzenli olarak büyümesi dikkati çekti. Sosyal transferlerin dahil olduğu ancak emekli, dul ve yetim maaşının dışarıda bırakıldığı hesaplamada da gini katsayısının 2022 sonunda 0,445 ile genel orandan daha yüksek olduğu gözlemlendi.

Türkiye OECD içinde zirveye yaklaştı

OECD üyeleri arasında 2021 verilerine göre 2022 istatistik döneminde Türkiye, gelir dağılımı bozukluğunda Kosta Rika, Şili ve Meksika'nın ardından üçüncü sırada bulunuyor. 2022'de Türkiye gini katsayısı 0,433'e yükseldi. Meksika'da gelir dağılımı

31.01.2024

bozulmazsa bu ÷lke ge÷ilmiş olacak. Ger÷ekleşmiş ama hen÷z hesaplanmamış 2023 verilerinde de bozulma devam ederse T÷rkiye gelir dağılımı bozukluğı kıyaslamasında daha da yukarılara çıkacak.

Cevdet Yılmaz tarih verdi: 'Türkiye'ye ciddi bir fon akışı bekliyoruz'

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz, ekonomi ve seçim gündemine ilişkin önemli açıklamalarda bulundu. Enflasyonda düşüş için 2026 tarihine işaret eden Yılmaz, "Türkiye'ye ciddi bir fon akışı bekliyoruz." dedi. Kur rejimi hakkında konuşan Yılmaz, "Enflasyon kadar artıyorsa, reel artış yok demektir" ifadelerini kullandı.

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz, ekonomi ve yerel seçimlere yönelik çarpıcı açıklamalarda bulundu. Enflasyon, TL'nin cazip hale getirilmesi, Türkiye'ye para akışına dair birçok alanda açıklama yapan Yılmaz, faiz artışı ve kur politikasına ilişkin de konuştu.

Enflasyonda düşüş için 2026 tarihine işaret eden Yılmaz, "Türkiye'ye ciddi bir fon akışı bekliyoruz." dedi. Haber Global'de yer alan habere göre, Yılmaz, "Doğrudan yatırımlar bekliyoruz. Bir fon akışı oldu ama daha uzun vadeli yatırımlar için hazırlıklar yapılıyor. Türkiye'ye ciddi bir fon akışı olacağını görüyorum. Türkiye'nin politikalarını tanıtmaya gayret ediyoruz." ifadelerini kullandı.

Cevdet Yılmaz, şöyle konuştu:

"İSTANBUL VE ANKARA'DA AK PARTİ'NİN ŞANSI YÜKSEK

"İstanbul, Ankara gibi illerde AK Parti'nin kazanma olasılığını yüksek görüyorum. Halkımızın mukayese imkanı var, yeni gelenler bu 5 yılı heba etti. Sermayenin üzerine katkıda bulunmadılar.

TL'NİN CAZİP HALE GETİRİLMESİ

Risk primimiz düştü, bu da Türkiye'yi daha az maliyetle borçlanır hale getiriyor. Kredi derecelendirme kuruluşları da gitgide daha iyi açıklamalar yapıyor. TL güçleniyor, KKM'de çözülme oldu. Kademeli bir şekilde KKM'den çıktığımız halde döviz hesaplarında bir gelişme olmadı TL mevduatı arttı. Bu da olumlu bir durum. Esas olan kendi paramızdan mevduatın tutulmasıdır.

TÜRKİYE'YE FON AKIŞI

Cumhurbaşkanımız, yatırım, istihdam, üretim ihracattan söz ediyor. Yatırım olacak ki istihdam olsun ve bunu da ihraç edelim. Yeni politikaların özü bu. Aşırı tüketimi engelleyip tasarrufumuzu artırıp bunları da doğru yere kanallandırmaya çalışıyoruz. Türkiye kalkınmakta olan bir ülke, yatırım ortamı gelişince hem iç hem de dış yatırımcı için bir fırsat. Doğrudan yatırımlar bekliyoruz. Bir fon akışı oldu ama daha uzun vadeli yatırımlar için hazırlıklar yapılıyor. Türkiye'ye ciddi bir fon akışı olacağını görüyorum. Türkiye'nin politikalarını tanıtmaya gayret ediyoruz.

FAİZ ARTIŞLARI

Belli bir yere gelindi ama mutlaka gelişmeleri de takip edeceklerdir. Enflasyondaki gelişmeler olumlu yönde seyrettikçe Türkiye daha iyi bir yere doğru gidecek, önemli olan düzenli hareket edilmesi.

AMAÇ HEM FAİZ HEM DE ENFLASYONDA TEK HANE

Amacımız, hem enflasyonu hem de faizleri uzun vadede tek haneli rakamlara düşürmek. MB kendi kararlarını alıyor, Maliye Bakanlığıyla bunu yönetiyoruz bir de yapısal reformlar var. Yapısal reformlar bir ülkenin görünümüne ciddi katkılar sağlar.

Yaz aylarında baza yüksek rakamlar girdiği için bir süre daha manşet enflasyon yüksek kalmaya devam edecek. 2024 yılı ortalarından itibaren belirgin olarak yıllık bazda düşüşü göreceğiz. 2026 yılında ise asıl hedefimiz olan tek haneli enflasyona ulaşacağız.

DOLAR KURUNDAKİ ARTIŞ

Serbest kur rejimi izliyoruz. döviz arz talebiyle şekillenen bir hadise. Bu rejim çerçevesinde daha istikrarlı bir yapıyı da arzu ediyoruz. Kurda belli bir istikrar oluştu ve bu da devam edecek. Reel kur ile nominal kuru ayırt etmek lazım. Enflasyon kadar kur da artıyorsa burada reel bir artış yok demektir. Makro politikalarımızla uyumlu artış var.

KRİPTO PARA DÜZENLEMELERİ

Çok riskli alanlar, finansal okur yazarlık denen bir şey var. İnsanımıza bu konuda daha fazla bilgiyi aktarmamız lazım. Özellikle küçük yatırımcıların riskli alanlarda büyük kayıplar yaşamaması konusunda adımlar atılmalı. Çerçeve bir düzenleme

31.01.2024

yapılacak, kurumları yetkilendiren, kanuni bir alt yapı oluşturan bir düzenleme olacak. Gri liste de önemli. Biz bütün yasal şartları tamamladık, bir bu eksik kalmıştı, onu da yapacağız. Biz en azından teknik olarak bir bahane bırakmayacağız. Gri listenin de bir şartı yerine getirilmiş olacak. Analize dayalı hareket etmelerinde fayda var. Hayatımızın bir parçası artık bunlar.

Halk iradesine darbe

İktidar, yargı ve demokrasiye bir kez daha darbe vurdu. AYM'nin 2 kez hak ihlali kararına rağmen Gezi tutuklusunu TİP Hatay Milletvekili Atalay'ın vekilliği düşürüldü. Karar ülkenin dört bir yanında protesto edildi.

Can Atalay'ın milletvekilliği düşürüldü. Karar okunurken muhalefet vekilleri protesto etti. (Fotoğraf: AA)

Mustafa BİLDİRCİN

Türkiye, demokrasi tarihinin karanlık günlerinden birini daha yaşadı. Gezi davasında 18 yıl hapis cezasına mahkum edilen ve AYM'nin 2 kez hak ihlali kararı vermesine rağmen tahliye edilmeyen TİP Hatay Milletvekili Can Atalay hakkında Yargıtay 3. Dairesi'nin kararı okunarak Atalay'ın vekilliği düşürüldü. Tepki çeken karar İstanbul, İzmir, Ankara başta olmak üzere pek çok ilde protesto edildi. Atalay yaptığı açıklamada, "Kuralsızlık, hukuksuzluk deli gömleğine sığmayacak, hep beraber göreceğiz" dedi. CHP Lideri Özgür Özel ise "Darbe girişimine karşı direneceğiz" açıklamasında bulundu. Atalay'ın avukatları milletvekilliğinin düşürülmesi kararına itiraz ederek Anayasa Mahkemesi'ne başvuracak.

TBMM Genel Kurulu, dün Meclis Başkanvekili Bekir Bozdağ başkanlığında toplandı. TBMM Başkanvekili Bekir Bozdağ kararı okuduğu sırada muhalefet milletvekillerinden kendisine tepkiler yükseldi. Başkanlık divanını işgal eden milletvekilleri Bozdağ'ın önüne 'Can Atalay'a özgürlük' dövizleri tuttu. Islıklarla protesto edilen Bozdağ'a Anayasa kitapçığı fırlatıldı.

Düşürölme kararının ardından oturuma ara verildi. Aradan sonra ise 'çalışma ortamının uygun olmaması gerekçesiyle' birleşim yarın devam etmek üzere kapatıldı.

Kararı okuyan Bekir Bozdağ'a, CHP Bartın Milletvekili Aysu Bankoğlu Anayasa kitapçığı fırlattı.

BOZDAĞ'A YAPTIRILAR

Karar okutulmadan önce önerge aleyhinde konuşan TİP Genel Başkanı Erkan Baş şunları söyledi: "Anayasa'yı ayaklar altına alan bir darbe girişiminin tamamlanmasını izliyoruz. Anayasa'yı tanımadığını belirten Yargıtay'ın kararının Meclis divanında okutulmasını tartışıyoruz. Bu karar tutanaklara girdiği an Meclis Başkanlığı, bakanlıklar, cumhurbaşkanı her şey sorgulanır. Can Atalay milletvekili ise neden hapiste? Değilse neyi düşürüyorsunuz? Can Atalay benim mücadele arkadaşım. Gezi'de de beraberdik. Yaptığı her şeyden onur duyduğunu söyledi. Kurtulmuş okutmadı, Celal Adan, Sırrı Süreyya okutmadı. Bekir Bozdağ okutuyor. Ona yakışıyor çünkü. Bunu ancak Bekir Bozdağ'a yaptırırsın."

BU BİR DEVLET KRİZİ

CHP Grup Başkanvekili Gökhan Günaydın ise şöyle konuştu: "Bir devlet krizi konuşuyoruz. Numan Kurtulmuş bu kararı okutmadı çünkü Meclis'in onurunun korunması gerektiğini biliyor. Ömer Faruk Gergerlioğlu ve Enis Berberoğlu'nun da vekillikleri düşürüldü ancak iade edildi. Çoğunluğunuz bu kararın okutulmasına yetebilir ama haklı olduğunuz anlamına gelmez. Numan Kurtulmuş adına da üzüldüğümü ifade etmeliyim."

Genel Kurul'un başında gündem dışı konuşmak isteyen milletvekillerine söz verildikten sonra CHP'nin kapalı oturum talebi oylandı ve kabul edildi. CHP'nin, Can Atalay'ın vekilliğinin düşürölmesi kararının okutulmasını geciktirmek için kapalı oturum talebinde bulunduğu öğrenildi.

CHP'nin kapalı oturum dilekçesinde Can Atalay'ın vekilliğinin düşürülmesi kararının okutulacağına 14.55'te öğrenildiği belirtildi. Dilekçede kapalı oturum talebinin gerekçesi için şu ifadeler yer verildi: "Konu, yalnızca bir milletvekilinin seçme ve seçilme hakkının engellenmesi değil, açık biçimde Anayasa'nın ihlal edilmesi ve yüksek yargı organları arasındaki çatışma üzerinden Anayasal düzenin işlemez hale getirilmesidir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın ihlali anlamına gelen ve ülkemizin ve demokratik rejimin geleceğini tehdit eden bu gelişmeyi değerlendirmek üzere CHP grubu olarak kapalı oturum talep ediyoruz."

Bekir Bozdağ'ın konuşması sırasında Başkanlık Divanına yaklaşan TİP Milletvekilleri Ahmet Şık ve Erkan Baş'ın tepki gösterdiği görüldü. DEM Parti milletvekilleri de elleriyle masaya vurarak protesto etti. Karara SOL Parti, EMEP ve demokratik kitle örgütlerinden de tepki yağdı.

DEM Parti Genel Başkanı Tülay Hatimoğulları: Hatay halkının vekili Can Atalay'ın vekilliğinin düşürülmesi siyasi darbedir! Saray'ın talimatıyla alınan bu kararla TBMM tarihine kara bir leke daha bulaşmıştır.

DEM Parti Erzurum Milletvekili Meral Danış Beştaş: Halk iradesi bir daha ayaklar altına alındı. Halk iradesinin tanınmadığı sistem demokratik değildir, olamaz. Can Atalay Hatay'lıların vekilidir, iradesidir.

DEVA Partisi lideri Ali Babacan: Başörtüsü yasaklarına, siyasi parti kapatma davalarına karşı başvurduğunuz mahkemeleri ezip geçtiniz. Hakkı savunan yargıçlar sayesinde o koltuklarda oturup hakkı savunan Anayasa Mahkemesi'ni tanımıyorsunuz. Sayenizde artık kanun devleti bile değiliz.

TEK ÇARE DEMOKRASİYE SAHİP ÇIKMAK

Yargıçlar Sendikası'nın eski başkanı Prof. Dr. Mustafa Karadağ, TİP Milletvekili Can Atalay'ın vekilliğinin düşürülmesine ilişkin BirGün'e şu değerlendirmeyi yaptı: "Anayasa Mahkemesinin kararlarına ilişkin Anayasa'nın 153/6 ve 158/3. maddeleri henüz ortada dururken, Yargıtay 3. Ceza Dairesi dahi kendi yetkisini açıklayamazken TBMM'nin Yargıtay kararını okutmakta ısrar etmesi doğrudan Anayasal demokrasiye sıkılmış bir kurşundur. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın tavrı ise Türkiye'de tek adam rejiminin ne kadar otokratik, baskıcı ve demokrasiyi, kuvvetler ayrılığı ilkesini ortadan kaldırmaya hevesli hale geldiğinin çok açık bir ifadesidir. Unutulmamalıdır ki Anayasa Mahkemesi kararları Cumhurbaşkanı'nı da bağlar. Cumhurbaşkanı'nın kendisini iki mahkeme arasında hakem görmesi Anayasal olarak kabul edilemez bir cürettir. Bu cüret Anayasa'yı inkârâ varan bir cürettir.

Can Atalay'a ilişkin Yargıtay Kararının TBMM'de okutulması TBMM Başkanı ve parlamento çoğunluğunun sadece kendilerinin değil çocuklarının, torunlarının,

akrabalarının, arkadaşlarının, partililerinin dahi savunamayacağı bir utanç olacaktır. Nasıl ki Deniz'lerin idamının onaylanmasına oy verenler, idamına karar verenler unutulmadıysa ve utançlarıyla yaşıyorlarsa, tarih, Yargıtay kararının okutulmasını isteyenler ile Can Atalay kararını veren İstanbul 13. ACM ve Yargıtay 3. Ceza Dairesi üyelerini de unutmayacaktır.

Unutulmaması gereken bir diğer önemli konu ise yargı krizi olarak adlandırılan bu sorunun siyasi iktidar tarafından adım adım inşa edildiğidir. Sürece dair mahkeme kararlarının tamamı düşünülmüş, planlanmış, talimatlanmış işlerdir. Hukuksuzluğun egemen kılınması, ülkenin krizlerle yönetilmek istenilmesinin tek amacı ise gelir adaletsizliğinin, yoksulluğun, eğitimsizliğin sürdürülebilir olması, hak ve özgürlük gibi kavramların ülke gündeminden tamamıyla çıkarılmasıdır.

Bu sorunların çözülmesi ve demokrasinin korunması için yapılacak tek şey ise hakikate sadakattir, demokrasiye sahip çıkmaktır. Evrensel, hak, eşitlik, özgürlük ve emek temelli hukukun uygulanmasının bir yolunun bulunmasıdır.”

Yunan basınından bomba F-16 iddiası

Yunanistan'da yayın yapan Kathimerini gazetesi, Türkiye'nin ABD'den satın alacağı F-16 savaş uçaklarını Yunan adaları üzerindeki uçuşlarda değil, yalnızca NATO ittifakı amaçları doğrultusunda kullanabileceği şartı getirildiğini ileri sürdü.

Kathimerini, güvenilir diplomatik kaynaklara dayandığı haberinde, ABD Dışışleri Bakanlığının söz konusu şartı, Temsilciler Meclisi ve Senato'nun ilgili dört komitesine gönderdiği ve içeriği gizli tutulacak bir mektupla bildirdiğini yazdı.

The conditions tied to Turkey's F-16 acquisition

Mektupta, bu koşulun ihlal edilmesi durumunda Dışışleri Bakanlığının sorunu çözmek için inisiyatif almayı taahhüt ettiği ve sorun hala çözülmezse F-16 programının sonlandırılacağı belirtildi. Haberde benzer bir gelişme Ankara'nın Rusya'dan S-400

füzesi satın alması sırasında da yaşandığı ve Türkiye'nin, ortak geliştirici ülke olduğu F-35 programından çıkarıldığı belirtildi.

Dost Kongre üyeleri güvence verdi

Gazete ayrıca normalde Yunan hükümetinin, daha kapsamlı bir anlaşmanın parçası olduğu için mektubun içeriğini görmek isteyeceğini ancak Atina'nın Yunanistan'a dost Kongre üyelerinin verdiği güvencelere dayanarak, mektubun metninin muhtemelen tatmin edici olduğuna inandığını ileri sürdü.

Haberde, Dışişleri Bakanlığı'nın koyduğu şartın öncelikle Türkiye'nin Doğu Akdeniz ve Ukrayna'daki faaliyetlerine son derece şüphe ile yaklaşan Kongre üyelerini F-16 satışına onay için konduğu da vurgulandı.

Narenciyede iklim krizinin etkileri

Ali Ekber YILDIRIM

31 Ocak 2024 Çarşamba

Hafta sonu Mersin’de düzenlenen “Üretmezsek Tükeniriz/Küresel İklim Değişikliği Sürecinde Tarımsal Planlama” konferansında Mersin Büyükşehir Belediye Başkanı Vahap Seçer, Mersin Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Hakan Sefa Çakır’ın görüşlerini dünkü yazımda ayrıntılı olarak yazdım.

Konferansta öne çıkan konulardan birisi de bölgenin en önemli ürün grubu olan narenciye’nin iklim değişikliğinden nasıl etkilendiği ve geleceğe ilişkin yapılması gereken üretim planlamasıydı. Bu konuda da önemli görüşler, bilgiler dile getirildi.

İklim değişimine uyumlu ürünler seçilmeli

Akdeniz Yaş Meyve ve Sebze İhracatçıları Birliği Başkanı Ferhat Gürüz, tarımsal üretimi ve planlamayı iklim değişikliğini göz önünde tutarak yapmak gerektiğini söyledi. Gürüz sözlerini şöyle sürdürdü: “Tarım sektörü, iklim değişikliğinin etkilerini en çok hisseden sektörlerden biridir. Sadece ülkemiz değil tüm dünya genelinde, artan sıcaklık, su kaynaklarının azalması ve doğal afetler gibi zorluklarla karşı karşıyayız ve ‘üretmezsek tükeniriz’ sloganı tarım sektörüyle karşı karşıya olduğumuz zorlukları derinden yansıtıyor. Ama bence bunu “Doğru Üretelim, Daha Çok Tüketelim” diye yorumlayabiliriz. İklim değişikliğiyle başa çıkmak için, tarımsal planlamanın önemli bir yönü, sürdürülebilir ve çevre dostu tarım tekniklerinin teşvik edilmesidir. Bu, verimli sulama sistemlerinin uygulanması, hassas tarım yöntemlerinin benimsenmesi ve organik tarım uygulamalarının sürdürülmesini içerir. Böylece iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini minimize ederken tarımsal verimliliğimizi daha yukarı seviyelere taşıyabiliriz. Ayrıca, değişen iklim koşullarına daha dayanıklı olan ve verimli yeni çeşitleri geliştirmek için Ar-Ge yatırımlarına devam etmeliyiz. Teknolojinin ve bilimsel ilerlemelerin gücünü kullanarak, kuraklığa dayanıklı, hastalıklara karşı dirençli ve daha yüksek verimli çeşitler geliştirebiliriz, böylece gelecek nesiller için gıda güvenliğini sağlayabiliriz.”

Narenciye ihracatı yüzde 23 arttı

Akdeniz Yaş Meyve Sebze İhracatçıları Birliği olarak, Türkiye yaş meyve sebze ihracatının yüzde 50'sini, narenciye ihracatının ise yüzde 75'ini gerçekleştirdiklerini belirten Gürüz şu bilgileri verdi: "Ülkemiz yaş meyve sebze ihracatı 2023 yılında bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 18 artışla 3,5 milyar dolar oldu. Narenciye ihracatı ise yine aynı dönemde yüzde 23 artışla 1,1 milyar dolara ulaştı. Dünya narenciye tüketimini her yıl daha da artırıyor. Pandemiden bu yana yaşanan artış ise oldukça etkileyici. Geçen yılın verilerine göre dünya narenciye tüketiminde son 5 yıl içerisinde yüzde 14 artış kaydedildi. En fazla artış mandalina (yüzde 26) ve limon tüketiminde (yüzde 24) gerçekleşti."

İçerde tüketimi artırmak zorundayız

Türkiye'nin 2022-2023 sezonunda 4,9 milyon ton olarak kaydedilen narenciye üretiminin bu sezon 7,2 milyon tona çıktığını hatırlatan Gürüz, "Ülkemizdeki narenciye üretiminde yaşanan artışla, ihracatımızı 1,9 milyon tondan 2,4 milyon tona çıkarmamız durumunda bile, taze tüketime kalan 3,6 milyon ton taze narenciye tüketimini ülkemizde karşılayabiliriz. Kalan kısım ise zaten sanayiye ayrılan narenciye ürünleri ve fire miktarıdır. Biz de sağlık ve vitamin deposu olan narenciye tüketimini arttırmak için çalışmalarımızı tüm paydaşlarımızla beraber sürdürmeliyiz. Limonun 12 ay, yeni ekilen erken ve geç çeşitlerle beraber mandalina, greylift ve portakalın 8 ay tüketilebildiği ülkemizde mevcut rakamlar bize, kişi başı yıllık narenciye tüketimimizin 40 kilo olması durumunda üretimimizin zayıf vermeden karşılanabileceğini göstermektedir. Özellikle küçük yaşlardan itibaren narenciye tüketim alışkanlığı kazanılması için okullarda kampanyalar yapılması, taze sıkılmış narenciye ürünlerinin tüketiminin özendirilmesi ve bunun gibi çalışmaların yapılması gerektiğine inanıyoruz."

Enterdonat limonu yok olma tehlikesiyle karşı karşıya

Çukurova'da narenciye, Niğde'de elma üretimi ve ihracatı yapan Özbek Özler, değişen iklim nedeniyle artık bazı ürünlerden randıman alamadığını belirterek şunları söyledi: "Mesela bizde bir limon çeşidi var. Enterdonat. Kalite olarak belki çok önemli değil ama en erkenci çeşit. Zamanlaması açısından çok kıymetli ve önemli bir boşluğu dolduruyor. Türkiye'nin pek çok pazara erken girişine vesile oluyordu. Bu iklimsel değişikliklerden ötürü son 10 yılda hiçbir üreticimiz bu çeşitten verim alamaz oldu. Eskiden 5-7 ton verim alan üretici, şimdi 3 ton alınca seviniyor. Verim düşünce üretici sökmeye başladı. Bu çeşit yok olma tehlikesiyle karşı karşıya."

Onun dışında Mersin'de ve Hatay Erzin'de bir satsuma mandalina çeşidimiz var. Ben işe ilk başladığımda Rusya, İngiltere, Avrupa'nın Noel'de, yılbaşında vazgeçilmezi, olmazsa olmazıydı. Sonbaharın ılıman geçmesi, kışın daha kısa sürmesi ile meyvenin raf ömrü kısaltmaya başladı. Biz değil yılbaşını görmek, Aralık başını gördüğümüzde şükreder hale geldik. Bir gün bahçede hasat yaparken babam geldi.

Ne yapıyorsunuz diye sordu. Mandalına kesiyoruz dediğimde 'ya biz bunu Şubat'ta keserdik' dedi. Şubat'ta kesilen mandalina Aralık'ta kesiliyor."

Farklı çeşitler denenmeli

Farklı ürün çeşitleri üzerinde çalıştıklarını ve bunlardan birisinin de kiraz olduğunu belirten Özbek Özler bu konudaki çalışmalarını ise şöyle anlattı: "Adana ve Mersin'de ova tarafında kiraz yetişmiyor. Çünkü kirazda belli bir soğuklanma ihtiyacı var. Bize uygun çeşit bulabilir miyiz diye araştırdık. Çünkü yetiştirirsek çok erkenci olacak ve belli bir dönem pazara sürebileceğiz. Eğer başarabilirsek ülkemizin o zaman iklimine uygun bir kiraz çeşidi olacak, katma değeri çok yüksek, kuzey yarım kürenin ilk kirazı olacak. Araştırmalarımız sonucunda Kaliforniya'da böyle bir çeşidin varlığından haberdar olduk ve bunu Türkiye'ye getirip adaptasyonu sağlamak için çalışmalara başladık. Adana'da bunun dikimini yaptık. Tam 14 çeşit kiraz getirdik. Beş yıl, yedi yıl bunun denemelerini yaptık ve 12 tanesi başarısız oldu. Ama ikisi başarılı oldu. İki tane çeşit tespit edildi bunların ekilişleri yapılıyor. Ben size bunun kıymetini şöyle anlatayım; Almanya'nın en büyük süpermarket zincirlerinden bir tanesi bu ürüne sahip olabilmek için 1 milyon 800 bin Euro'yu üreticilere direk para yardımı yaptı ve 10 senede alım garantisi verdi. Dalında kilosunu 3,5 Euro fiyatla almayı kabul etti."

En büyük tehlike ani hava değişimleri

Ani hava değişimlerinin meyvecilikte en büyük sorun olduğuna değinen Özbek Özler, yaşananları örneklerle şöyle anlattı: "Çiftçiler çeşit dışında da sorunlar yaşıyor. İklim değişikliğine bağlı olarak, İç Anadolu'da kuraklık yaşanıyor. Çukurova'da sıcaklık ve yağışlar nedeniyle daha önce hiç görmediğimiz hasatlık ve zararlılarla karşılaşılıyor. Yağmurların belli dönem çok uzun süreli olması hasadı engelliyor. Ocak 27'deyiz, 10 gün hasat yapabildik, 15 gün meyve bize biz meyveye baktık hasat yapamadık yağmurdan dolayı.

Sıcaklardan dolayı meyvelerin mukavemeti düşüyor, raf ömrü kısalıyor, yumuşuyor. Eskiden Aralık, Ocak, Şubat soğuk oluyordu, şimdi Mart'ta soğuk geliyor. Ağacın en hazırlıksız, dayanıksız olduğu dönem bu sefer soğuktan zarar görüyor. 2022'de Mart'taki soğuk, dondan dolayı rekolte yarı yarıya azaldı. İlkbaharda erken sıcaklar Mayıs'ta 23-24 dereceden 38-39 dereceye çıkınca çiçek dökülmeleri, meyve dökümleri oldu ve yine rekolte zarar gördü. Bu tür sıkıntılara maruz kalıyoruz.

Bunlar ihracata nasıl yansıyor? İlk başta anlattığım gibi bazı çeşitlerin kaybolması pazara girişte, sezonun süresini uzatmada, marketlerle program yapılmasında bizleri ciddi zorluyor. Sezon kısalınca, Türkiye'de de ciddi bir üretim var. Bunu daha kısa sürede satmanız lazım. Bu kısa dönemde hasadın hızla yapılması, paketlenmesi, pazara ulaştırılması, taşınma, alıcıların buna hazır olması kolay değil. Yani 90 günde sattığınız ürünü 45 günde satmaya çalışmak çok farklı bir strateji gerektiriyor. Uzun yola dayanıklı ürünlerin olmaması. İklim değişikliğine bağlı olarak sezondaki kaymalar

nedeniyle bizim rakibimiz İspanya, Mısır, Fas derken bir anda rakibimiz Güney Afrika, Arjantin olmaya başladı. Çünkü iklimdeki değişiklik nedeniyle iki yarım kürenin üretimi üst üste gelmeye başladı.”

Çiftçiye para kazandıracak planlamalar yapılmalı

Boğaziçi Üniversitesi İklim Değişikliği ve Politikaları Araştırma Merkezi Müdürü Prof. Dr. Levent Kurnaz, sıcaklıklarda 100 bin yıllık değişimi ve sonuçlarını grafiklerle anlattı. Tarih boyunca iklim değişikliğinin etkilerini ve günümüzdeki yansımaları dile getiren Kurnaz Tarım Bakanlığı’nın sahaya daha çok inmesi ve iklim değişikliğini de göz önünde bulundurarak planlamaya gitmesi gerektiğini söyledi. Kurnaz, sözlerini şöyle sürdürdü: “Ancak, bakanlıklar içerisinde iklim değişikliği konusuna en uzak olanı Tarım ve Orman Bakanlığı. 2015’te bizi davet ettiler. Konya Kapalı Havzası Kuraklık Eylem Planı yapıyoruz. Kaç su kuyusu var dedim, 90 bin tane su kuyusu var dediler. Ne kadar su çekiyorlar diye sordum. Bilmiyoruz dediler. Niye bilmiyorsunuz? Çünkü 10 bin tanesi ruhsatlı 80 bin tanesi ruhsatsız. Kaç metreden su çekiyorsunuz? O zaman 35 metreden dediler. Bakın dedik pancar, mısır üretmek için bu kadar su çekerseniz yarın suyunuz kalmaz. 10 sene sonra, 2025’te susuz kalırsınız dedik. Şimdi 300 metreden su çekiliyor. Daha önemlisi buradaki yeraltı suyu yenilenmiyor. Burada Mersin’de Toroslardan gelen yağmur suyu ile yeraltı suyu yenileniyor. Ama orada yer altı suyu yenilenmiyor. Planlama yaptık sen şunu ek sen şunu dik. Ama çiftçinin ektiği, diktiği üründen para kazanması lazım. Nasıl kazanacak ona göre üretim yapacak. Çiftçi nasıl para kazanacak? Türkiye’de öylesine saçma sapan uygulamalar var ki. Urfa’ya gittik. Sulama barajı var. Bu tarafı sulama yapıyor, karşı taraf sulama yapamıyor. Yani 200-300 metre ötesinde su yok.”

İklimi dikkate almadan üretim olur mu?

Birçok üründe iklime bağlı sorunlar yaşandığını hatırlatan Prof. Dr. Levent Kurnaz: “Zeytinde soğuklanma ihtiyacı 2 bin saat. Belli noktalarda bu soğuklanma olmayınca daha yukarıya çıkmak lazım. Yoksa zeytin olmayacak. Mersin’e Giresun’dan geldim. Fındıkta korkunç bir kokarca zararlısı var. Cevizde bademde başka sorunlar var. Bunlar gelecekte daha kötü olacak. Ağaç dikeceksem bu 20 yıllık bir yatırım. Uzun vadeli ve iklimi mutlaka dikkate almak gerekir” dedi.

Veri olmadan üretim planlaması nasıl yapılacak?

Tarım Editörü İrfan Donat, Tarım ve Orman Bakanlığı’nın üretim planlamasını 2024-2025 sezonunda başlatacağını hatırlatarak: “Ülkemizde 2023’te planlı üretim yapılan ürün bulunmuyor. 2028 hedefinde aralarında buğday, mısır, patates, soğan gibi stratejik ürünlerin de bulunduğu 17 ürünün planlaması öngörülüyor. Planlamaya 2024’te başlanacak ama bunu yapmak için elde veri olmalı, tarım sayımı yapmalıyız. Tarım sayımı için belirlenen tarih ise 2026” dedi.

Plansızlık nedeniyle üreticilerin yüksek bedeller ödediğini ileri süren Donat, yapılacak planların üretimin ne kadarının iç pazara gideceği, bunun ne kadarının sofralık olup ne kadarının sanayiye gönderilmesi gerektiğine kadar detay içermesi gerektiğini söyledi. Donat sadece üretimin değil, girdi maliyetlerinin, iklim değişikliğinin getirdiği hastalık ve zararlılarla mücadelenin de planlanması gerektiğini sözlerine ekledi.

Toplantının sonunda, çok sayıda katılımcı söz alarak sorunlarını dile getirdi. Önerilerini sıraladı. Özellikle küçük çiftçiler limon başta olmak üzere birçok ürünün dalda kaldığını ve satamadıklarını dile getirdi. Maliyetlerin yüksek fiyatın düşük olmasından şikâyet ettiler.

Özetle, Mersin’de yine çok başarılı bir toplantı gerçekleştirildi. Emeği geçen herkese teşekkür ederiz. Toplantı sonuçları rapor olarak Ankara’ya ilgili bakanlıklara sunulacak.

Soğanın cücüğü! (*)

Alaattin AKTAŞ

31 Ocak 2024 Çarşamba

Piyango biletine büyük ikramiye çıktığı takdirde zenginler gibi soğanın cücüğünü yeme hayali kuran garibanla ilgili fıkradaki gibi bir durum var. Yaşam koşulları öylesine zorlaştı ki, o fıkra adeta gerçeğe dönüştü. Hem zaten toplum yıllardır adeta soğanın cücüğüne hasretmiş gibi yaşıyor.

İnsanın doğasında vardır; daha çok bildiğini ister, onun eksikliğini hisseder. Örneğin hayatında hiç havyar yememiş biri bunun özlemini duyar mı...

Ama siz tutar insanların beynine bir şekilde var olduğunu bildiklerini ya da etrafta başkalarının sahip olduğunu gördüklerini “**özlememe**” dürtüsünü kazırırsanız, işte o zaman özellikle siyaseten çok başarılı olursunuz. Bu başarıyı desteklemek için de insanlara aslında hiç işlerine yaramayacak şeyler sunup onlarla avunmalarını sağladınız mı, tamam! Örnek mi, otomobil yapmak gibi, örnek mi uzaya astronot göndermek gibi... O zaman soğanın cücüğü unutulur, bulunabilirse dış kabuklarla da yetinilir.

Galiba yıllar önce okumuş ya da bir filmde izlemiştim; çok etkileyici bir sahneydi. Büyüğe sayılabilecek bir mekan ve orada yaşayanlar... Bulundukları mekanın içinde ise görece küçük ve etrafı kapalı başka bir mekan. O küçük mekanın penceresini açıp içeri bakarak orada bulunanlara acıyorlar. Sonra içlerinde birinin aklına kendi bulundukları mekanın penceresini açmak geliyor. O da ne; dışarıda çok daha büyük bir mekan! Belki onun dışında daha da büyüğü. Adeta matruşka gibi...

O ikinci mekana sıkışıp kaldık

TÜİK dün 2023'ün yoksulluk ve yaşam koşulları istatistiklerini açıklayınca o matruşka misali iç içe konumlandırılmış mekanlar geldi aklıma.

En küçükten bir büyük mekandayız sanki. En küçüğe sıkışmış olanlara bakıp avunuyoruz da, daha geniş alanlarda ve daha refah içinde yaşayanları görmüyoruz. Görmemiz istenmiyor ki zaten.

Bakın TÜİK'in yaşam koşulları araştırması ne gibi sonuçlara işaret ediyor:

- Hanelerin yüzde 58.8'i (2022'de yüzde 59.6'sı) evden uzakta bir haftalık tatil masraflarını karşılama olanağına sahip değil. Düşünün, her beş haneden üçünün gücü bir haftalık tatile yetmiyor.
- Hanelerin yüzde 39.2'sinin (2022'de 41.5'inin) iki günde bir et, tavuk ya da balık yiyecek parası yok. Beş haneden ikisi... Aslında bu soru iki günde bir yerine haftada bir diye sorulsa bile çok farklı bir sonuç çıkar mı, emin değilim.
- Yüzde 31.8'lik (2022'de 31.1'lik) bir kesim beklenmedik bir harcama çıktığında bunu karşılama olanağından yoksun. Üç haneden biri sürekli olarak adeta ekstra bir harcama çıkarsa kaygısı yaşıyor.
- Hanelerin yüzde 19.5'i (2022'de 20.4'ü) evinin ısınma ihtiyacını karşılayamıyor. Yani beş haneden biri ısınamıyor.
- Konutun izolasyon sorunundan dolayı gerektiği gibi ısınamayanların oranı ise daha yüksek, yüzde 32.6. (2022'de yüzde 33.6.)
- Hanelerin yüzde 64.2'si (2022'de 65.4'ü) eskimiş mobilyalarını yenileyecek durumda değil. Bir başka ifadeyle her üç hanenin ikisi artık içine sinmeyen eski mobilyaları kullanıyor.
- Hanelerin yüzde 32'si (2022'de 33.6'sı) sızdıran çatı, nemli duvar, çürümüş pencere çerçevesi gibi sorunlar yaşıyor. Üçte biri!

Büyük büyük laflara gerek yok!

Durum bu işte! Öyle büyük büyük laflara, anlaşılmaz teknik değerlendirmelere gerek yok.

Vatandaş böyle yaşıyor. Hani o ikinci ve büyük sanılan mekan vardı ya, orada yaşıyor. Daha küçük yerde olanlara bakıp "Aman halime şükür" diyor, hem zaten böyle demesi için sürekli telkin bombardımanına tutuluyor ve dışarıyı göreceği pencereden de uzak durması tembihleniyor.

Olur ya dışarıdaki hayatın daha güzel olduğunu görüp imrenir ve "Ben niye iyi ısınamıyorum, ben niye çatısı akan evde oturuyorum, ben tatil bir yana niye memleketime bile istediğim zaman gidemiyorum, ben niye eskimiş mobilyalarımı atıp yenilerini alamıyorum" diye sorarsa?

Bir hakkı teslim etmek gerek; toplumun büyük bir kesiminin bu soruları sormamasını sağlamada gayet başarılı olunuyor.

Yıllardır böyle...

Bu yoksulluk, bu ikinci mekana sıkıp kalmışlık yeni değil. Bu istatistikler 2006 yılından beri açıklanıyor ve bunca zamanda kayda değer bir değişiklik olmadı.

Ama yaşam koşullarındaki bu olumsuzlukların giderilememiş olması da aslında bir geri gidiş demek. Tamam, son yıllarda çok büyük bir bozulma yok ama önemli olan yerinde saymak değil ki, ilerleyebilmek; bu olumsuzlukları yavaş yavaş hafifletebilmek.

Oysa biz o ikinci mekanı benimsemişiz, çoğumuz pencereden dışarı bakmaya ve oradaki yaşamı görmeye bile hazır değiliz, buna cesaretimiz de yok. Bakarsak ve canımız isterse diye korkuyoruz belki de.

Olur ya tesadüfen bir gün havyarın tadına bakar ve çok sever de her zaman yemek istersek!

Dedim ya telkin bombardımanı da hiç eksik değil; “Sıkın dişinizi, gelecek daha iyi olacak” lafl arı...

Peki insan “Bunca yıl dediğinizi yaptık, sıktık dişimizi ama geri dönüp baktığımızda bugün dünden daha iyi olmadı, niye gelecek için söylediklerinize inanalım” diye hiç düşünmez mi?

Düşünene en küçük mekan işaret edilir hemen:

“Bak orada yaşamak da var. Fazla şikayetçi olma, sabret, çalışıyoruz!”

(*) Bu yazı, 2022 yılı yaşam koşulları istatistiklerinin açıklanmasından sonra Ekonomi’de 9 Mayıs 2023’te yer alan yazının verileri güncellenmiş tekrarıdır.

Endeks iner çıkar da ahlak inince çıkar mı?

Şeref OĞUZ

31 Ocak 2024 Çarşamba

Enflasyon, fiyat artış hızıdır. Hız kesip sıfıra inse dahi fiyatlar, tırmadıkları yerde kalırlar ki biz buna hayat pahalılığı diyoruz. Enflasyonu ölçtüğümüz endeksler, son 50 yıldır iniyor çıkıyor. Ancak enflasyonun çürüttüğü iş ahlakı acaba indiği yerden bir daha yukarıya tırmanabilir mi?

Bu mümkün ancak bunun için para politikasından, bağımsız merkez bankasından, ekonomi programlarından fazlası gerekir. Zira bugün çürüten iş ahlakı yüzünden enflasyon, kılıktan kılığa bürünüyor, “fiyatlandırma davranış bozukluğu” gibi tanımın ardında, vicdanlarımızı yok ediyor.

ENFLASYONU ÇÖZ AMA BENİ BU İŞE BULAŞTIRMA

Şu anda kiminle konuşsanız, enflasyona dair birkaç kelâm edecektir. Söyleyeceği de şudur; “hükümet, enflasyonu tırmadığı gibi indirsin, çözsün.” İyi de biz bu enflasyonu el birliğiyle tırmadık. Konfor tuzaklarına düştük, üretmeden tükettik, kazanmadan harcadık, borca battık, kirlendik.

Enflasyonu ancak ve ancak el birliğiyle çözebiliriz. Kendi harcama debimizi düşürmek, kişisel bütçemizin açığını kapatmak ve kazancımızı artırmak gerekecektir. “Çözün ama beni bu işe bulaştırmayın” kurnazlığı ile varılacak bir yarın yoktur. Zira enflasyon artık zihnimizdeki bir kıymık...

İKİ SORU İKİ CEVAP

Bu hükümet enflasyonu çözebilir mi?

Elbette... Daha önce de enflasyonla mücadele ettik ve kazandık. 2018'deki kur atağı ardından tırmanan enflasyon, tüm birimlerimizi harekete geçirmiş ve seferberlik ruhu içinde 2018 Eylül ile 2019 Mart arasındaki 6 aylık sürede bunu başardık, hızını kestik.

Bu mücadelede TOBB'a bağılı tüm işletmeler taşın altına elini koydu ve fiyatları arttırmayı durdurmakla kalmayıp indirimde dahi gidildi.

Fakat köprünün altından çok sular geçti. Pandemide 400 gün kapalı kalan ekonomi ardından piyasaya saçılan trilyonlarca kredi, dövizı zıplatmakla kalmadı, enflasyonu ivmelendirdi. Şimdi ise mücadelenin seçim sonrası başlayacağı konuşuluyor. Bakalım başlayacak mı?

Ahlak çözülmesi için ne yapılabilir?

Bu, hayati bir sorudur ve ne yazık ki genel geçer bir cevabı yoktur. Ahlak, kendin için istediğini öteki için de istemekle kurulur. Din çoktur ama ahlak tektir. Ahlak eğitimi, din dersi filan değildir. Dürüstlük, şeffaflık, hesap verebilirlik, kul hakkına hürmet gibi temel kavramların toplumda yeniden tesisi demektir. İnen endeksi 2-3 yıl gibi bir sürede hale yola koyarsın da giden ahlakın yeniden tesisi, nesiller gerektirecektir.

not

ARAMA MOTORLARI DA AHLAKSIZCA ARAMAMALI

İş ahlakının sanal âlemde de kurulması, yaygınlaştırılması için yeni kurum ve kurallar gerekecek. Zira işlem sanal olsa da sonuçları gerçektir ve dijital ekonomilerde ahlaki davranışa duyulan ihtiyacın artacağı gerçeği unutulmamalıdır.

Öncelikle toplanan verilerin ahlaki boyutu önemli... Müşteri verinimettir. Çünkü veri; nimettir ve bunu müşteri üretiyor. E-ticarete toplanan verilerin fiili ve potansiyel müşterilerin iktisadi, sosyal, kültürel ve politik tercihlerini fazlasıyla etkileyebiliyor.

Sanal dünyada arama motorları, kural koyucu hale gelmiş durumda... Tercihleri yönlendirmedeki etkileri inanılmaz ve dijital tekeller kurulmasına yol açabiliyorlar. Rekabet bozucu bu güçler, iş ahlakı boyutuyla ele alınmadıkça ahlaksızca aramak, dijital tiranlar üretebilecektir. Veriye saygı yetmez bu veriyi ahlaklı kullanmak da gerekir.

TÜİK'e göre yoksulluk 2023 yılında %13,9'a indi

Naki BAKIR

31 Ocak 2024 Çarşamba

2023'te hane halkı kullanılabilir fert medyan gelirinin yüzde 64,5 artarak 58 bin 374 TL olduğu varsayıldı. Medyan gelirin yarısı 'görelî' yoksulluk sınırı kabul edildiğinde, yoksul sayısı 349 bin azalarak 11 milyon 651 bine, oranı da 0,5 puan düşerek yüzde 13,9'a geriledi. Görelî yoksulluk oranı Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan illerinde en yüksek düzeyde.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2023 yılında yoksul sayısının 11 milyon 651 bine, yoksulluk oranının da yüzde 13,9'a gerilediğini açıkladı. Önceki gün gelir dağılımındaki bozulmanın dramatik biçimde arttığını ortaya koyan Yoksulluk ve Yaşam Koşulları Araştırması'nın 2022 yılı sonuçlarını açıklayan TÜİK, dün de aynı araştırmaya dayanarak, referans yılı 2022 olmak üzere 2023 yılı yoksulluk oranlarını açıkladı.

Toplumun ortalama düzeyine göre belirli bir sınırın altında gelire sahip bireylerin görelî anlamda yoksul sayıldığı araştırmada, eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert medyan gelirinin 2023'te önceki yıla göre yüzde 64,5 artarak 58 bin 374 TL'ye çıktığı baz alındı.

Eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert gelirine göre hesaplanan yoksulluk oranı (%)											
Anket yılı	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Gelir referans yılı	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Medyan gelirin %40'ına göre	9,1	8,7	8,7	8,4	7,4	7,9	8,3	8,9	8,5	7,6	7,4
Medyan gelirin %50'sine göre	15,0	15,0	14,7	14,3	13,5	13,9	15,0	15,0	14,4	14,4	13,9
Medyan gelirin %60'ına göre	22,4	21,8	21,9	21,2	20,1	21,2	21,3	21,9	21,3	21,6	21,7
Medyan gelirin %70'ine göre	29,5	29,4	29,5	28,7	28,1	28,5	28,5	29,0	28,7	29,3	29,7
Eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert gelirine göre görelî yoksulluk											
Medyan Gelirin	Yoksulluk Sınırı (TL)		Yoksul Sayısı (Bin kişi)		Yoksulluk Oranı (%)		Yoksulluk Açığı				
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	
%40'ına göre	14.197	23.350	6.354	6.207	7,6	7,4	22,1	19,1			
%50'sine göre	17.747	29.187	12.000	11.651	14,4	13,9	21,1	21,5			
%60'ına göre	21.296	35.024	18.030	18.219	21,6	21,7	25,6	24,0			
%70'ine göre	24.845	40.862	24.460	24.926	29,3	29,7	28,0	26,4			

Söz konusu gelirin yüzde 50'si olan yıllık 29 bin 187 (aylık 2.432) lira baz alınarak belirlenen yoksulluk sınırına göre ülkedeki yoksul sayısı 11 milyon 651 bin kişi olarak hesaplandı. Bu hesaba göre 2022'deki 12 milyonluk yoksul sayısından 349 bin kişi azaldı. Buna göre önceki yıl yüzde 14,4 olan yoksulluk oranı da 0,5 puan düşerek yüzde 13,9'a indi.

Dört farklı hesaplama

Ancak, yoksul sayısı ve yoksul oranı, hesaplanan medyan gelirin düzeyi ve bunun ne kadarının 'yoksulluk sınırı' kabul edileceğine göre değişiyor. TÜİK, medyan gelirin yüzde 40, 50, 60 ve 70'ine göre belirlediği yoksulluk sınırlarına göre değişen yoksul sayısı ve yoksulluk oranlarını da açıklıyor.

Bu hesaplamalar yoksullukta artış ya da azalış bağlamında farklı sonuçlar ortaya koyuyor. Kullanılabilir fert medyan geliri olarak esas alınan tutarın yüzde 60'ı baz alınarak belirlenen 35 bin 24 liralık yoksulluk sınırına göre yoksul sayısı önceki yıla göre 188 bin artarak 18 milyon 219 bine çıkarken, yoksulluk oranı da 0,1 puan artışla yüzde 21,7 oldu.

Medyan gelirin yüzde 70'i olan 40 bin 862 TL baz alınarak yapılan hesaplamada ise yoksul sayısı 467 bin kişi artarak 24 milyon 926 bin kişi, yoksulluk oranı da 0,4 puan artış yüzde 29,7 olarak gerçekleşti. TÜİK'in, eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert medyan gelirinin yüzde 40'ını baz alarak 23 bin 350 TL olarak belirlediği yoksulluk sınırına göre ise yoksul sayısı 147 bin azalarak 6 milyon 207 bin, yoksulluk oranını, 0,2 puanlık azalışla yüzde 7,4 oldu.

Yoksulluk kalabalık ailelerde fazla

Eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert medyan gelirinin yüzde 50'si baz alınarak hesaplanan yoksulluk oranı; çekirdek aile bulunmayan birden fazla kişiden oluşan hane halklarında önceki yıla göre 3,7 puan azalarak yüzde 8, tek kişilik hane halklarında ise 2 puan artarak yüzde 9,5 oldu. En az bir çekirdek aile ve diğer kişilerden oluşan hane halklarının yoksulluk oranı 2,1 puan azalarak yüzde 17,5, tek çekirdek aileden oluşan hane halklarının yoksulluk oranı ise 0,3 puan azalarak yüzde 13,6 olarak gerçekleşti.

Eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert medyan gelirinin yüzde 50'si dikkate alınarak hesaplanan yoksulluk oranına göre; okur-yazar olmayan fertlerin yüzde 27,8'i, bir okul bitirmeyenlerin yüzde 24,7'si, lise altı eğitilmişlerin yüzde 14'ü, lise ve dengi okul mezunlarının ise yüzde 7,7'si yoksul olarak belirlendi. Yükseköğretim mezunları ise yüzde 3,2 ile en düşük yoksulluk oranına sahip grup oldu.

Maddi ve sosyal yoksunluk yüzde 14,4

‘Maddi yoksunluk’ tanımı Eurostat tarafından revize edilerek tanımın içine sosyal yoksunluk kriterleri de dahil edilmişti. Buna göre hanelerin yeniden belirlenen yaşamsal ihtiyaçları listesindeki 13 maddenin en az 7’sini karşılayamayanların oranı olarak tanımlanan “maddi ve sosyal yoksunluk” oranı; 2022 yılındaki yüzde 16,6’lık düzeyine göre 2,2 puan daha düşük olmak üzere 2023’te yüzde 14,4 olarak tahmin edildi.

Maddi ve sosyal yoksunluk oranı hesabında hane düzeyinde sorgulanan değişkenler; ‘otomobil sahipliği, ekonomik olarak beklenmedik harcamaları yapabilme, evden uzakta bir haftalık tatil masrafını karşılayabilme, kira, konut kredisi ve faizli borçları ödeyebilme, iki günde bir et, tavuk, balık içeren yemek yiyebilme, evin ısınma ihtiyacını karşılayabilme ve mobilyaları eskidiğinde değiştirebilme’ durumlarından oluşuyor.

Bu oran için fert düzeyinde toplanan değişkenler ise ‘eskimiş giysileri yerine yenisini alabilme, düzgün iki çift ayakkabıya sahip olabilme, ayda en az bir kez tanıdıkları ile toplanabilme, ücretli boş zaman faaliyetlerine katılabilme, kendini iyi hissetmek için bir miktar para harcayabilme ve kişisel amaçlı kullanım için internet sahipliği’ olarak belirleniyor.

Sürekli yoksulluk yüzde 12,3

TÜİK’e göre sürekli yoksulluk oranı ise 2023 yılında önceki yıla göre 1,7 puan azalarak yüzde 12,3 oldu. Dört yıllık panel veri kullanılarak hesaplanan sürekli yoksulluk oranı, eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert medyan gelirinin yüzde 60’ına göre son yılda ve aynı zamanda önceki üç yıldan en az ikisinde de yoksul olan bireyleri kapsıyor.

En yoksul Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan

Şubat ayında yaşanan depremler nedeniyle 2023 yılında TR63 (Hatay, Kahramanmaraş, Osmaniye) bölgesinde alan çalışması yapılamadığı için İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) ayrımında bölgesel sonuçlar 25 bölge için hesaplandı. Bölgelerin her biri için eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert medyan gelirinin yüzde 50’sine göre hesaplanan yoksulluk sınırına göre, gelire dayalı görelî yoksulluk oranının en yüksek olduğu bölgeler; yüzde 16,1 ile Ağrı, Kars, Iğdır, Ardahan (TRA2), yüzde 14’le Bursa, Eskişehir, Bilecik (TR41) ve yüzde 13,9 ile Kastamonu, Çankırı, Sinop (TR82) oldu. Görelî yoksulluk oranı en düşük olan İBBS 2. Düzey bölgeleri ise yüzde 4,8 ile Gaziantep, Adıyaman, Kilis (TRC1), yüzde 7,1 ile Mardin, Batman, Şırnak, Siirt (TRC3) ve yüzde 8,0 ile Şanlıurfa, Diyarbakır (TRC2) olarak açıklandı.

Kendi evinde oturanlar azaldı

Oturulan konuta sahip olanların oranının önceki yıla göre 0,5 puan azalarak yüzde 56,2 olduğu hesaplanırken, kirada oturanların oranı 0,6 puan artarak yüzde 27,8, lojmanda oturanların oranı 0,2 puan azalarak yüzde 0,9, kendi konutunda oturmayıp kira ödemeyenlerin oranı ise değişmeyerek yüzde 15,1 oldu. Konutun izolasyonundan dolayı ısınamama, en çok karşılaşılan konut ve çevre problemi olarak belirlendi.

Kurumsal olmayan nüfusun yüzde 32,6'sı konutunda izolasyondan dolayı ısınma sorunu yaşarken, yüzde 32'si sızdıran çatı, nemli duvarlar, çürümüş pencere çerçeveleri vb., yüzde 19,8'i ise trafik veya sanayinin yol açtığı hava ve çevre kirliliği veya diğer çevresel sorunlarla karşılaştı.

Yüzde 58'i borçlu, taksit ödüyor

Konut alımı ve konut masrafları dışında borç veya taksit ödemesi olanların oranı 1,4 puan azalarak yüzde 58 oldu. Nüfusun yüzde 5,7'sine bu ödemeler yük getirmezken yüzde 14,9'una çok yük getirdi. Hanelerin yüzde 58,8'i evden uzakta bir haftalık tatil masraflarını, yüzde 39,2'si iki günde bir et, tavuk ya da balık içeren yemek masrafını, yüzde 31,8'i beklenmedik harcamaları, yüzde 19,5'i evin ısınma ihtiyacını, yüzde 65,2'si eskimiş mobilyaların yenilenmesini ekonomik olarak karşılayamadığını bildirdi.

Üçte biri yoksulluk riski altında

Görelî yoksulluk, maddî ve sosyal yoksunluk ve düşük iş yoğunluğu göstergelerinin en az birinden yoksun olma durumunu ifade eden 'yoksulluk veya sosyal dışlanma riski altındakiler'in oranı ilk kez geçen yıl hesaplanmış, fertlerin yüzde 32,6'sının yoksulluk veya sosyal dışlanma riski altında kaldığı açıklanmıştı. Son yıl sonuçlarına göre bu oran 2023'te yüzde 31'e geriledi. Yoksulluk veya sosyal dışlanma riski altında kalanlar yaş gruplarına göre incelendiğinde, bu oranın; 0-17 yaş grubunda yüzde 39,7 düzeyinde, 18-64 yaş grubunda yüzde 28 ve 65 ve üstü yaş grubunda ise yüzde 26,6 olduğu tahmin edildi.

Abdulkadir Selvi

CHP ve DEM'de hesaplar değişti

AK Parti Genel Merkezi'nde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın seçim beyannamesiyle ilgili konuşmasını izlerken, İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Tunç Soyer'in açıklaması geldi.

Tunç Soyer, aday gösterilmeyeceğini MYK toplantısından 5 dakika önce öğrendiğini söylüyordu. Battal İlgezdi de aday olmayacağını Parti Meclisi toplantısından önce Ekrem İmamoğlu tarafından tebliğ edildiğini açıklamıştı.

5 DAKİKA VURGUSU

Tunç Soyer'in 5 dakika vurgusu önemli. Çünkü daha MYK toplanmamış, MYK'da bir karar alınmamış, daha da önemlisi asıl onay mercii olan Parti Meclisi'nde İzmir Büyükşehir Belediye Başkan adaylığı görüşölüp oylanmamış ama Tunç Soyer'e aday olmayacağı bildirilmiş. MYK toplantısından 1 saat önce ise Özgür Özel, Cemil Tugay'la görüşüp, "İzmir Büyükşehir Belediye başkan adaylığınızı uygun gördük" demiş.

NAMUS-ŞEREF SÖZÜNE NE OLDU?

Özgür Özel, kurultay konuşmasında önseçim sözünü vermişti. Namus ve şeref sözü diye üstüne basa basa söylemişti. Özgür Özel, namus şeref sözüne ne oldu? Hadi namus şeref sözünü geçtim, önseçim yapılmadı ama daha partinin yetkili kurullarında görüşölmeden Tunç Soyer'e aday olmadığı bildiriliyor, Cemil Tugay'a ise adaylığı tebliğ ediliyor.

Ne âlâ partiçi demokrasi.

SAYGISIZLIK SİTEMİ

Tunç Soyer, “Yeni dönem için aday gösterilmeyeceğimin MYK toplantısından 5 dakika önce tarafıma tebliğ edilmiş olmasını en hafif deyiimiyle siyasi nezaketsizlik olarak değerlendiriyorum” derken haklı.

DEM ADAY ÇIKARIYOR

Dünkü yazımda DEM Parti'nin İzmir'de Tunç Soyer aday gösterilirse İstanbul'da Ekrem İmamoğlu'nu destekleyeceğini bildirdiğini yazmıştım.

Tunç Soyer aday gösterilmedi. DEM Partisi bu kararı bekliyordu. Hemen harekete geçtiler. Başak Demirtaş DEM'den resmi adaylık başvurusunu yaptı. Başak Demirtaş adaylığa çok yakın.

BAŞAK DEMİRTAŞ-CELAL FIRAT

DEM'in İzmir ve İstanbul'da aday çıkaracağı söyleniyor. İstanbul'da Başak Demirtaş ile Celal Fırat'ın eş belediye başkan adayı gösterileceği konuşuluyor. Başak Demirtaş, kadınlara, Kürtlere ve sosyalistlere, Celal Fırat ise Alevi ve Kürtlere hitap edecek.

CHP'de Aleviler ve Kürtler kendilerini dışlanmış hissediyorlar. Duygusal bir kopuş içerisinde. DEM Parti, bu boşluğu iyi yakalamış, Alevi ve Kürt oylarını kendisine çekmek istiyor.

İZMİR ADAYLARI

İzmir'de de DEM Parti'nin ciddi bir tabanı var. İzmir'de Beritan Güneş Altın ile Sırrı Süreyya Önder'in eş belediye başkan adayı olacağı söyleniyor.

EKREM İMAMOĞLU'NA KAYBETTİRMEK İÇİN

Bu seçimlerde gözler İstanbul'da olacak. CHP eğer DEM Parti ile ittifak yapamazsa Ekrem İmamoğlu'nun seçilme şansı iyice azalacak demektir. İYİ Parti ile köprüler atıldı. 6'lı masa dağıtıldı son bir umut DEM parti kalmıştı. O da harcandı. Peki Ekrem İmamoğlu seçimi nasıl kazanacak? Peki CHP bunu görmüyor mu? Görüyor. Hem de sizden, benden daha iyi. Zaten bunu iyi bildikleri için yapıyorlar. CHP'de bunun bir de formülü var.

VELİ AĞBABA FORMÜLÜ

Veli Ağbaba formülü deniliyor. Veli Ağbaba ile ne ilgisi var? Veli Ağbaba ile Ali Mahir Başarır, Özgür Özel'in iki sırdaşı. Veli Ağbaba İzmir adaylarını belirleyen üç isimden biriydi. DEM Parti, Tunç Soyer aday gösterilirse İstanbul'da Ekrem İmamoğlu'nu destekleriz teklifinde bulunmuştu. Veli Ağbaba'nın, Ekrem İmamoğlu kazanırsa CHP yönetimini dinlemez, Özgür Özel'i değiştirir, partiye tamamen hâkim olur, o yüzden seçimi kaybetsin ki, CHP'yi ele geçirme gücü olmasın diye bu stratejiyi izlediği söyleniyor.

KAYBETMEK İÇİN

AK Parti seçimi kazanmak için canla başla çalışırken, Erdoğan, “31 Mart’ı demokrasi şöleni şeklinde gerçekleştireceğiz” derken, CHP’de seçimi kaybetmek için ne gerekiyorsa yapıyor. Kaos üzerine kaos yaşanıyor, kriz üzerine kriz patlak veriyor.

SEÇİMLERİN USTASI

Bir yanda girdiği hiçbir seçimi kazanamayan muhalefet diğer yanda girdiği her seçimi kazanmayı bilen Erdoğan. Siyaset doktorası yapanların Erdoğan’ın seçim stratejilerini incelemesi lazım. Erdoğan, seçim beyannamesinde adeta seçim kazanmanın formülünü verdi. “Seçim günü olan 31 Mart’a kadar; gelmeye gideceğiz. Küskünleri barıştıracacağız. Sevmeyeni sevdireceğiz. Her eve, her işyerine gireceğiz. Kalbini kazanmadık kimse bırakmayacağız. Kararsızları ikna edeceğiz. Zaten gönlünde olduklarımızı ihmal etmeyeceğiz. Siyasetin sokakta yapıldığını unutmayacağız. Seçimin sandıkta kazanıldığını bileceğiz” dedi.

MEYDANLARA ÇIKIYOR

Muhalefet aday kriziyle boğuşurken Erdoğan adaylarını ilan etti, seçim beyannamesini açıkladı. AK Parti müthiş bir sinerji yakaladı. Erdoğan ise hafta sonu deprem bölgesinden başlayarak meydanlara çıkıyor.

İMAMOĞLU VE YAVAŞ'A TAŞ

AK Parti bu seçimlerde polemiğe girmek yerine projelerini anlatacak. O nedenle Erdoğan, Ekrem İmamoğlu ve Mansur Yavaş'ı hedef alırken isimlerini vermedi.

ENGELLENİYORLAR MI?

İki başkan da en çok “Engellendik” mazeretine sığınıyorlar. Bu muhalif seçmende karşılık buluyor. Erdoğan bu kozu ellerinden almak için hamle yaptı. “Siz bakmayın birilerinin ‘engellendik’ edebiyatı yapmalarına. Diğer belediyelere ne veriliyorsa, bunlar için de aynısı geçerlidir” dedi.

HIRSI BOYUNU AŞANLAR

Cumhurbaşkanı Erdoğan, “Hırsı boyunu aşanlar” diye birilerini hedef aldı ama onu tam çözemedim. Çünkü son zamanlarda bu model birçok siyasetçiye uyuyor.

Esfender KORKMAZ

Siyasette değişim halkta karşılık buldu

- Ankara ve İstanbul'da, CHP önde;
- Demokrasi talebi olmayan toplumlar kaybetmek zorundadır.

31 Mart yerel seçimleri için 2023 yılında da anket yapılmış. Ancak doğru eğilimi adaylar belli olduktan sonra, Ocak ayındaki anketler gösteriyor. Ocak ayında, İstanbul için 6 anket, Ankara için 2 anket yapılmış. Diğer büyük şehirler için ve Türkiye genelinde yapılmamış.

Anketler herhangi bir ittifak gözetmeden, partili ayırımı yapılmadan doğrudan halka anket soruları sorularak yapılıyor. Bu nedenle, siyasi partilerin ittifakları belli olduktan sonra sonuçlar fazla değişmeyecektir. İlk ankette partisinin eğilimini bilmeyen bir kısım insan çekimser kaldığını ifade etmiş olabilir. Bunlar sonucu değiştirmeyecek orandadır.

İstanbul'da yapılan 6 anket ortalaması olarak; CHP oy oranı yüzde 40,41 ve AKP oy oranı yüzde 36,6 olarak çıkıyor. Ankara'da iki anket ortalaması olarak CHP yüzde 46,9 ve AKP 37,2 olarak çıkıyor.

OCAK AYI ANKETLERİ		
İSTANBUL	CHP	AKP
OPTİMAR	46,3	42,1
ORC	38,9	37,2
METROPOL	41,6	38
ASAL	36,4	32,8
YÖNEYLEM	39,1	32,9
ORTALAMA	40,41	36,6
ANKARA	CHP	AKP
AREA	57	40,1
HBS	36,8	34,3
ORTALAMA	46,9	37,2

Seçim handikapları;

Demokrasilerde siyasette geçer akçe taban desteği ve liyakattır. Oysaki son 20 senedir Türkiye’de bunların yerini para ile post satın almak aldı. Hepimiz çok iyi biliyoruz ki; iktidar ve muhalefette, belediye başkanlığı ve milletvekilliğini para karşılığı dağıtanlar çok para topladı. Sonra da bu topladıkları paralarla medyayı satın alarak, bir kısım delege veya üyeye para dağıttılar, yerlerini korudular. Bu yolla uzun süre st düzey siyasi makamlarda kaldılar. Bunları halk iyi tanıyor. Toplumda bu gibi siyasetçilere karşı tepki oluştu.

CHP’ değişime önce buradan başladı. şaibeli olanları aday yapmadı. Bu durum toplumda karşılık buldu. Bu nedenle İstanbul da Ekrem İmamoğlu prim yaptı ve güven kazandı.

AKP’ İyi partinin dibini oydu. Birçok belediye başkanı ve bir milletvekili AKP’ ye geçti. Ne var ki, düşünce ve ideale dayanmayan bu tür siyaset ve bu yolla öteden beri yapılan transferler parti içinde tepki çekti. Ak parti içinde anlaşmazlığın bir nedeni de bu tür transfer faaliyetlerin maliyeti oldu. Bu nedenlerle AK Parti’nin kurucuları arasında yer alan 6 İsim partiden istifa ederken 4 isim de ihraç edildi.

Siyasette rüşvet ve yolsuzluk artık toplumda karşılık bulmuyor ve tepki çekiyor. Bunun içindir ki, CHP de yeni kadroya toplumsal güven arttı.

Toplum popülizm tuzağından kurtulmak istiyor.

Öte yandan son 20 senedir, zengin daha zengin, fakir daha fakir oldu. Türkiye yeniden istikrar sorunu yaşamaya başladı. Üstelik bu defa herkesi doğrudan ilgilendiren demokrasi ve hukuk alanında Türkiye kan kaybetti. Toplum bütçeden para dağıtmanın ve kamu kaynaklarını hoyratça kullanmanın sonradan kendisine bir maliyet olarak yansıdığını yaşadı ve fark etti. Bu durumda artık siyasi iktidarın bütçeden yardım değil, bu yardımlarla her ilde devletin bir fabrika kurarak doğrudan iş yaratmasını istiyor.

Bunun içinde yeni partileri ve özellikle Ekrem İmamoğlu’nu denemek istiyor.

Aslında siyasiler, kurumsal yapılara dokunmasaydı, ekonomiye negatif müdahale etmeseydi, her şey yolunu bulurdu. Toplum negatif müdahalelerin sonunda kendisine yüksek maliyet olarak döndüğünü fark etti ve artık demokrasi talebi artmaya başladı.

Unutmayalım dönüşümün mimarı da Ekrem İmamoğlu’dur.